

Література:

1. Бех І.Д. Духовна енергія вчинку. Науково-методичний посібник. – Рівне: РДУ, 2004. – 42с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн.2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – К., Либідь, 2003. – 343с.
3. Ведмеденко Б.Ф. Виховання інтересу: теорія, експеримент, методика занять/ Монографія. – Чернівці, 2002. – 468с.

УДК 159.9 : 316.752 : 37.011.32

Видра О.Г. (Чернівці)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

В статті розглядаються аксіологічні аспекти особистісно-професійного становлення людини, висвітлюються особливості професійних цінностей майбутнього вчителя трудового навчання.

Професійна психологічна культура відрізняється специфікою в певній сфері діяльності особистості, у нашому випадку – діяльності педагога. Звичайно, вона притаманна вчителям всіх спеціальностей, але при цьому має свої особливості відповідно кваліфікації. Тому важливим є розкриття таких особливостей стосовно майбутнього вчителя трудового навчання.

Природою загальної культури людини, з психологічної точки зору, вважаються вищі людські цінності, тому за основу психологічної культури ми визнаємо вищі психологічні цінності, система яких визначає основу професійної психологічної культури майбутнього вчителя праці.

У психолого-педагогічній і філософській літературі цінність визначається як поняття, що фіксує позитивне, або негативне значення будь-якого об'єкта чи явища [1; 4]. Для особистісних цінностей характерною є висока усвідомленість; існуючи в різних формах, вони відображаються у свідомості як ціннісні орієнтації, що являють собою найважливіші елементи внутрішньої структури особистості, які закріплені життєвим досвідом індивіда, всією сукупністю його переживань і відмежовують важливе, суттєве для даної людини від несуттєвого [3, 756].

З аксіологічного боку особистісно-професійного існування людини, системи цінностей містять у собі професійні цінності, які формуються під час профорієнтаційної роботи в загальноосвітніх шкільних закладах, при вихованні у сімейних традиціях та обов'язково розвиваються в особистісно-професійній підготовці молоді. Система професійних цінностей є основою професійної культури особистості. Тоді система професійних вищих психологічних цінностей – є основою професійної психологічної культури людини.

Систему професійних цінностей майбутнього вчителя трудового навчання спеціалізує те, що крім психолого-педагогічних вони містять технічні та інтелектуальні цінності відповідного змісту. Це є певною системою координат, необхідною для поєднання педагогічної і технічної спрямованості в професійній підготовці та діяльності, надаючи останній чуттєвого характеру.

Маючи в своїй основі таку систему цінностей, професійна психологічна культура майбутнього вчителя трудового навчання займає відповідне місце в його особистісно-професійному розвитку і діяльності. Її умови розвитку та прояви визначаються втіленням у життя психологічної сторони інтелектуально-технічної діяльності, яка має психолого-педагогічну спрямованість і крізь яку відбувається особистісний розвиток учнів.

Проявляється це в тому, що культурно-психологічне функціонування майбутнього вчителя праці забезпечує психічний, фізичний, культурний розвиток учнів на рівні працелюбності, розвитку умінь не просто досконало працювати, а працювати красиво, рефлексивно, із задоволенням; шляхом розвитку вмінь творити красиві речі; на рівні самореалізації в інтелектуально-технічній праці та творчості.

Звісно існує багато вчителів трудового навчання – віртуозів своєї справи в галузі техніки і технології, трудового і професійного навчання, але професійна психологічна культура визначає рівень цієї діяльності не тільки як технічний, а як особистісний, ціннісний, рефлексивний, творчий, віртуозний у сфері виховання і самовиховання, розвитку і саморозвитку. В іншому випадку вчитель трудового навчання виконує функцію лише супроводу розвитку особистості учнів, а стосовно себе стає або тільки вихователем, або тільки майстром технічної справи.

Таким чином, місце і зміст професійної психологічної культури майбутнього вчителя трудового навчання обумовлюють механізми її проявів та розвитку в системі особистісно-професійної підготовки і діяльності. Культурно-психологічні цінності, які лежать в основі психологічної культури особистості на умовах їх усвідомлення, рефлексії та творчості, як і будь-які цінності породжують за допомогою емоційно-оціночних особистісних процесів відповідні спонукання, потреби [2, 367], які в своїй єдності складають систему культурно-психологічних прагнень.

Тому ми вважаємо, що психологічна культура майбутнього вчителя трудового навчання має включати в себе систему кваліфікованих прагнень, реалізація яких повинна відбуватися крізь здібності і якості, які розвинені і сформовані відповідно цим прагненням в професійній підготовці студентів.

Теоретичні і практичні наукові дослідження видатних вчених у психології, педагогіці та методиці трудового і професійного навчання дають нам можливість конкретизувати психологічні цінності особистості майбутнього вчителя трудового навчання в наступних видах культурно-психологічних прагнень: *прагнення професійних психологічних цінностей; прагнення любові до дітей; прагнення рефлексії; прагнення культурного, конструктивного, професійного педагогічного спілкування; прагнення, пов'язані із спрямованістю; прагнення гармонійного саморозвитку; прагнення до психологічного самоаналізу; прагнення любові до праці, конструктивності професійної діяльності, відповідальності; інтелектуальні прагнення; прагнення психічної саморегуляції; прагнення творчості.*

Отже, всі одинадцять культурно-психологічних прагнень відображають систему відповідних цінностей, їх рефлексію і творчість, що в цілому є основою професійної психологічної культури майбутнього вчителя праці.

Зазначені нами теоретичні засади надають можливість експериментального дослідження професійної психологічної культури для з'ясування її структури, психологічних механізмів функціонування і розвитку в структурі особистісної і професійної діяльності студентів.

Література:

1. Психологический словарь / Под ред. В.И. Войтко. – Київ.: Вища школа, 1982. – 216с.
2. Психологія: Підручник/ Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова. – 3-те вид. стереотип. – К.: Либідь: 2001. – 560 с.
3. Словарь практического психолога / Сост. С.Ю. Головин. – Минск: Харвест, 1997. – 800с.
4. Философский энциклопедический словарь/ Гл. редакция: А.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов – М.: Сов. Энци., 1983. – 840с.